

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K

pol leta . . . 5— "

četrt leta . . . 2-50 "

posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h

" " dvakrat . . . 12 "

" " trikrat . . . 10 "

za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 8 h.

Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Nekoliko regulacij.

UČITELJSTVU NA HRVATSKEM IN V SLAVONIJI

so uredili plače tako: Pravi (definitivni) učitelji in učiteljice javnih ljudskih šol in ženskih strokovnih šol dobivajo temeljno plačo v znesku 1400 K, zraven pa imajo pravico do 7 petletnic, ki znašajo: prvi dve po 200 K, naslednji dve po 250 K, poslednje tri pa po 300 K. Provizorični učitelji dobivajo letnih 1200 K, supletni pa 900 K. — Pravi, provizorični in namestni učitelji imajo pravico do naturalnega stanovanja ali pa do odškodnine, ki je za definitivne učitelje enaka stanarini uradnikov 11. činovnega razreda, za namestne učitelje in učiteljice pa znaša letnih 240 K brez ozira na službeni kraj. Voditeljem in voditeljicam je določenih za pisarniške posle letnih 100 K na dvorazrednicah, 150 K na trirazrednicah, na vseh drugih šolah pa 200 K. — Strokovni učitelji imajo 1600 K, vadniški in učitelji višjih ljudskih šol pa 1800 K temeljne plače ter pravico do 7 petletnic po 250, oziroma po 300 K, ter stanarino 10. činovnega razreda. Novi plačilni zakon stopi v veljavo 1. januarja 1915.

UČITELJSKE PLAČE V ČRNI GORI.

Takoj, ko stopi učitelj v službo, je stalno nameščen, povišanje v plači pa dobi, ko napravi praktični izpit. Temeljna plača znaša 1400 K, stanovanje in kurjava. Ako ni stanovanja, dobi stanarino, in sicer na Cetinju 70 K, v drugih mestih 50 K, v večjih krajih 35 K, v vaseh po 15 K na mesec. Službo v mestu morejo dobiti oni učitelji, ki so službovali gotovo število let na kmetih. Razen temeljne plače po 1400 K je še osem poviškov: prvi 4 po 300 K za učitelje, po 220 K za učiteljice; drugi 4 po 200 K za učitelje, po 180 K za učiteljice. S 27 službenim letom ima učitelj 3400 K, učiteljica 3000 K; s to plačo služi do 32. leta, potem gre v pokoj. Ako hoče in more še

nadalje služiti, dobi poviška po 250 K, ki se pa ne šteje v pokojnino. Pravico do pokojnine doseže z 10. službenim letom, ki se stopnjuje za vsako službeno leto po 2.7%. Prvi povišek doseže s 4. službenim letom, drugi z 8., ostali pa z vsakim tretjim.

UČITELJSKE PLAČE V RUSIJI.

Ruska duma je dne 7. pret. mes. soglasno sklenila, da se vsemu ruskemu učiteljstvu zviša plača za 120 rubljev (305 K), tako da ima rusko učiteljstvo odslej temeljne plače po 480 rubljev (1220 K). Službena doba znaša 25 let. — Mnogi poslanci so predlagali, naj se temeljne učiteljske plače povišajo na 900 rubljev (2286 K) ali vsaj na 720 rubljev (1830 K), kar bi dajalo na mesec po 60 rubljev (150 K). Ti pa niso prodrli s svojimi predlogi. Učiteljstvo ima pač po vsem svetu prijatelje, ki so v manjšini, in »prijatelje«, ki so v večini!

DRAG. HUMEK:

Službeni red (pragmatika)

za učitelje obrtno-nadaljevalnih šol.

(Dalje in konec.)

V. del. O plači in odpravnini.

§ 41. Učiteljstvo je plačano iz osebnega zaklada vsake šole. Tega zloži šolski odbor z ozirom na dejanske potrebe iz prispevkov vzdrževalnih oblasti in prispevkov, ki so bili darovani zakladu. Morebitne letne prebitke je porabiti edinole v isto svrhu. Koliko prispevajo vzdrževalne oblasti, je določeno v zakonitih predpisih.

§ 42. Nagrada za vodstvo pouka znaša za vsak razred letnih 100 K, za vsak vzporedni ali strokovni razred letnih 50 K in ne sme presegati vsote 1000 K. Kot začeto plačo za pouk dobivajo učitelji vsakega službenega značaja, izvzemši pomožne učitelje (IV. del), ob začasnem name-

ščenju 10 K, ko so potrjeni (§ 7), pa 12 K mesečno za tedensko uro. Ob povoljnem in nepretrganem, pa tudi pretrganem stalnem službovanju, če ga dotičnik ni pretrgal po lastni krivdi, se plača poveča petkrat v presledkih po pet let za 10% temeljne plače do najvišjega zneska 18 K mesečno za tedensko uro.

§ 43. Te poviške je izplačati prvega dne onega meseca, ki sledi pričetku službe. Vsako napredovanje v plači mora potrditi šolski odbor z nakaznico. Prejemke je izplačevati v mesečnih obrokih, ki so plačilni dne 1. vsakega meseca. Pri odmerjenju plače je vračunati tudi službeno dobo pred veljavnostjo tega razpisa.

§ 44. V službi potrjeni voditelji in učitelji (§ 7), ki so povoljni in nepretrgoma služili vsaj 10 let ali pa tudi, če službovanja niso pretrgali po lastni krivdi, imajo pravico do odpravnine v znesku 25kratnega zadnjega prejemka za eno tedensko uro. Pri tem se lahko všteje tudi službena doba pred uveljavljenjem tega razpisa. V slučaju smrti dobe odpravnino vdova ali zakoniti dediči.

§ 45. Vsak učitelj je dolžan od časa potrditve plačevati vsak mesec 10% prejemka od tedenske ure osebnemu šolskemu zakladu, ki se plačujejo iz njega tudi odpravnine.

§ 46. Kdor po preteku več kot desetletnega službovanja prostovoljno izstopi iz službovanja na o. n. š., dobi 90% vplačanih zneskov nazaj. Kdor se preseli v drug službeni kraj, dobi vse vplačane zneske nazaj. Če vstopi tam zopet v službo na o. n. š., mora ves znesek vplačati tamošnjemu obrtnemu šolskemu zakladu.

VI. del. O disciplinarnem postopanju z učitelstvom.

§ 47. Če ravna učitelj o. n. š. v šoli zoper svojo dolžnost ali če izpodkopava s svojim vedenjem zunaj šole ugled svojega stanu, stori s tem služben prestop, ki je z ozirom na posledice ponovnega ravnanja zoper dolžnost, kazniv z ukorom ali z

disciplinarno kaznijo. Pri učiteljih po poklicu je zaradi njih vedenja zunaj šole uporabiti disciplinarno postopanje le tedaj, če stori to tudi glavna šolska oblast.

§ 48. Ukori, da, ustno ali pismeno, šolski voditelj ali nadzornik.

§ 49. Disciplinarni kazni so: a) posvarilo, b) pomaknjenje v nižji plačilni razred, c) kazensko vzetje voditeljstva, d) odpust iz službe na dotični šoli, e) odpust iz službe na obrtno-nadaljevalni šoli.

§ 50. Kazni pod a), b) in c) prisodi šolski odbor s privolitvijo nadzornika. Iz službe na dotični šoli ali iz službe na o. n. š. sme odpustiti po nasvetu šolskega odbora sporazumno z nadzornikom le pristojna deželna vlada.

§ 51. Posvarilo je vedno pismeno z zagrožitvijo strožjega postopanja za slučaj ponovnega prestopa. Po triletnem brezhibnem vedenju je v osebnih popisnicah izbrisati to kazen.

§ 52. Pred obsodbo je prestop preiskati in akt predložiti obdolžencu, da se upraviči. Obtoženec se lahko zagovarja ustno ali pismeno. Če je upravičena zadostna, je to pismeno naznaniti obdolžencu.

§ 53. Odpust iz službe na dotični šoli ali na o. n. š. sploh je mogoče le tedaj, če je dokazano, da se je obdolženec navzlic najmanj eni disciplinarni kazni zopet pregrešil. Samo oni je lahko takoj odpuščen, ki se je hudo pregrešil zoper vero ali mravnost.

§ 54. Odpust iz službe na o. n. š. sploh prisodi deželna vlada brez disciplinarnega postopanja tedaj, če je bil obdolženec sodniško toliko kaznovan, da je izgubil z obsodbo pravico izvolitve v občinski zastop.

§ 55. Odpust iz službe na dotični šoli izključuje zopetno službovanje na isti šoli za dobo petih let. Odpust iz službe na o. n. š. sploh, pa izključuje službovanje na o. n. š. dotične kronovine za vedno.

§ 56. Če je učitelj v sodniški disciplinarni preiskavi, mu ustavi šolski odbor z dovoljenjem nadzornika pouk in prejemke le tedaj, če zahteva ugled učiteljskega

LISTEK.

V. MAZI:

Ni ga!

(Konec.)

Kadar je sila velika, je dobra misel najbližja. Srečen človek, če zna v pravi kraj poseči ob takim trenutku!

Brozga se ni premišljal, ampak je vstal na poziv in se je odrezal:

»Ni ga!«

»Kje pa je?« je vprašal dr. Koruznik in ga pogledal preko ščipalnika.

»Doma, bolan je!«

»Na čem bolan?«

»Noga se mu gnoli.«

»Ali stanujete Vi z njim skupaj?«

»Da.«

»Potem mu recite, naj pride prihodnji ponedeljek v šolo, če le more, da ga bom mogel klasificirati.«

»Da.« je zatrdil Brozga ves oddahnen in sedel. Tačas so bili že drugi poklicani h katedru.

Samo tej okoliščini se je moral Brozga zahvaliti za posrečenje trika, da ni bilo nikogar v razredu, ki bi ne imel takrat skrbri čez glavo in nobenega časa paziti na njegov dialog. Vsakdo je bil samo vesel, da je pridobil tako nekaj trenutij za hlastanje po nabranih opazkah.

Šele ob koncu ure je pripovedoval navihane začudenim sosedom skoro neverjetno prekanjenost. Od ust do ust je šla ta originalna zgodba, od letnika do letnika, toda nikomur ni prišlo na misel, da bi šel lisjaka denuncirati. Zaradi tiste karikature, ki jo je moral plačati s slabim redom v vedenju, je postal na vsem učiteljsku najpopularnejši človek, nekateri iz prvega letnika so se mu v znak spoštovanja celo odkrivali. Nikomur ni prizadel zla svoj živ dan in edino maščevanje mu je obstojalo v karikaturah profesorjev, ki so mu delali očitno krivico. Brozga se je zavedal svoje priljubljenosti, drugače bi ne pripovedoval tako ravnodušno svojega trika. Samo to je prosil, da bi ostala stvar vsaj do njegove mature na učiteljsku in se ne raznesla po mestu. In res se mu je izpolnila želja, razen kandidatov ni vedel živ krst za to navihanost.

Toda prihodnjo uro? — Vsak je napeto pričakoval, kako se izteče, zakaj izključeno vendar ni bilo, da bi si ne bil zapomnil dr. Koruznik Brozginega obraza in glasu. Za toliko omejenega ga ni mogel nihče smatrati, niti Brozga sam. A nas druge je bolj skrbelo nego njega samega. Ves teden je pridno karikirali in in kazal niti najmanjše vznemirjenosti, kakor bi ga ne čakal še težak račun. Tudi pripravljali se ni skoro nič. Samo Cimpek, ki je imel še najvestnejše napisane opazke, mu je posodil čez nedeljo svoj zvezek. Toda ravno tisto nedeljo je imel Brozga sesta-

nek z nevesto (tudi ta originalni sestanek bom ob priliki napisal!) in dan je bil za učenje izgubljen.

Tako je priromal v ponedeljek v šolo skoro docela nepripravljen. Precej pozno je prišel, a vseeno prej nego dr. Koruznik, in tako je imel ravno še dovolj časa, pridobiti tistega širokoustega Štrbonclja v prvi vrsti klopi, da bi mu sufliral odgovore po svoj najboljši moči.

Ko je stopil v razred, ga ni nihče poznal. Obleden je bil v mahdravo, ponošeno suknjo pokojnega gospodinjinega moža. Pozno pa je prišel zato, ker si je šel še poprej ostrič kuštravo glavo na balin. Ves bled je bil, ker ni zajtrkoval nič drugega nego — pošten furmanski čik tobaka. Tudi črnoobrobljen ščipalnik si je bil nekje izposodil. Sedel pa je čisto v nasproten konec, kakor je sedel prejšnji ponedeljek, prav tam v zadnji klopi pri oknu si je izbral svoj prostor. Tačas, ko je vstopil dr. Koruznik in počasi snel klobuk ter ga ravnato počasi in brez sile obesil s palico vred na bližnjo kljuko, potem pa zavzel v vsej komdnosti svoj prostor za mizo, si je Brozga sezul čevlji, ovil nogo v brisačo in obul pošvedran copat, ki je bil menda tudi iz zapuščne rajnekega gospodinjinega moža.

»Ali je Brozga danes v šoli?« je vprašal zdravnik, ko je odprl zapisnik in se ustavil ob njegovem imenu.

»Da«, se je vzdignil počasi Brozga iz zadnje klopi. Ves bolesten mu je bil ta

glas, samega usmiljenja vreden. Vsi smo se ozrli v »siromaka« s pomilovalnimi pogledi. Stal je tam ob zidu resen in nadložen, kakor da so ga izkusile najhujše bolečine. Še dr. Koruzniku se je morala zasemiliti ta žalostna postava, zakaj nekaj trenutkov ga je samo sentimentalno gledal, kakor bi premišljal, je li vredno, da se je ta bedni človek napotil danes samo zaradi njegovega dolgočasnega predmeta v šolo, ko bi bilo vendar bolje, da je ostal v postelji in vdano pričakoval sodbe božje.

»Bolni ste, kaj ne?« je vprašal zdravnik z največjim pomilovanjem.

»Da«, je zastokal Brozga komaj slišno.

»Kaj Vam pa je?«

»No-ga se mi gno-ji«, je pojasnil s trepetajočim glasom.

»Vaš red bi rabil. Ali ste kaj študirali?«

»Ma-lo že, ko-li-kor sem pač mogel.«

»Ali morete malo ven?«

Brozga je previdno vzel iz klopi, potem pa, oprijemajoč se zidu, čotal trdom pred kateder ter se postavil pred Štrbonclja, ki je razložil za njegovim hrbtom celo kramo zvezkov, da bi ne prišel s svojim sufliranjem v zadrego.

Zdravnik je imel skoro solzne oči, ko je ogledoval siromaka.

»No, stavl Vam bom čisto lahko vprašanje«, je obljubil in iskal med svo-

stanu takojšnje odstranitve obtoženca, ki je v preiskavi, za čas, dokler traja preiskava. Pritožba proti odstavitvi nima odločilne moči. Če je bila pozneje dokazana nedolžnost, je izplačati obtožencu zaostale prejemke.

§ 57. Proti vsaki disciplinarni kazni se lahko dotičnik v teku 30 dni po predpisani vrsti pritoži na pristojne oblasti.

VII. del. O nehanju službenega razmerja.

§ 58. Službeno razmerje potrjenih voditeljev in učiteljev se neha, kakor to določajo §§ 24, 27, 38, 39 in 49 ali pa tudi po medsebojnem pred pol letom sklenjenem sporazumljenju obeh strank (§ 7). Kakšno učno osebo lahko odpusti s privoljenjem nadzornika šolski odbor, če je nepobitno dokazano, da dotičnik nima več zmožnosti za pouk na o. n. š. Pri učiteljih po poklicu je vedenje zunaj šole le tedaj vzrok za odpustitev, če tudi glavna šolska oblast sklene odpustitev (§ 7). Odpustitev je tudi mogoča, če je kak učitelj po lastni krivdi često zadržan od nemotenega pouka. Če je sklenil šolski odbor odpustitev, mora to potrditi deželna vlada. Na prošnjo učitelja lahko šolski odbor pred časom pretrga službeno razmerje.

§ 59. Če so zaradi službene nezmožnosti odstavljani v službi potrjeni voditelji ali učitelji, ki so povoljno in nepretrgoma ali ne po lastni krivdi pretrgoma služili najmanj 10 let, jim je pripoznati odpravnino po § 44.

§ 60. Če je potrjenega učitelja odslavljal šolski odbor, se lahko dotičnik v teku 30 dni pritoži po predpisani poti na pristojno oblast.

§ 61. Službeno razmerje začasnih in pomožnih učiteljev je končano v slučajih, ki so navedeni v §§ 24, 27, 37, 38, 39 in 49, razentega pa tudi tedaj, če službo odpove s privoljenjem nadzornika šolski odbor, ki lahko stori to ob vsakem času in lahko tudi vselej odpusti take učitelje, če prosijo za odpustitev. Pred in med disciplinarnim postopanjem se pri začasnih učiteljih ne sme razdreti službeno razmerje.

VIII. del. Prehodne določbe.

§ 62. Z vsemi začasnimi in potrjenimi voditelji in učitelji, ki službujejo na o. n. š. ob času, ko stopi ta razpis v veljavo, je postopati po tem razpisu in jim je v smislu § 8 izdati nastavni dekret. Službeno dobo v svrhu priznanja odpravnine je računati po izmeri vplačanih prispevkov (§ 45).

Končna določba.

§ 63. Pritožbe proti odlokom in ukazom v smislu tega razpisa je vlagati po predpisanem redu na oblasti.

Za Widra in proti njemu.

Kranjski klerikalci so napeli vse sile, da bi preprečili po naših ljudskih šolah uvedbo nedolžne knjige — Widrovega »Mojega prvega berila«. Dokazovati jim, da je knjiga dobra, kakršne sploh še nismo imeli, to bi koristilo toliko, kolikor koristi metanje boba ob steno. Politiška strast jih je udarila s tako slepoto, da postajajo že smešni. Ker nimajo proti Widrovi knjigi nobenega stvarnega razloga, so udarili pečet svojih neumnosti s tem, da razglašajo

jim papirji to najlažje vprašanje. Tačas je sunil Brozga za svojim hrbtom Štrbonclja, da bi ga še enkrat opomnil pomoči. Pri tem pa ga je zadel tako nesrečno baš po širokih žabljih, da bi mu bil kmalu izbil še tistih par redkih škrbin iz čeljusti in da ga je obilila kri. Užaljen je pograbil Štrboncelj celo kramo in jo zagnal pod klop, izvlekel iz žepa zamazan robec in ga z obema rokama potisnil na usta.

Brozga bi bil zdaj izgubljen, da mu ni bila sreča zopet mila. Vprašanje, ki ga je dobil, se mu je zdelo otročje lahko:

»Kako vpliva alkohol na človeški organizem?»

V hvaležnosti so se mu zasvetile oči in kolikor so mu »dopuščale« moči, je razlagal svojo učenost o deliriju, degeneriranju in drugih strahotah iz antialkoholnih katekizmov. Govoril je pretirano, še vedno z boleznim izrazom, toda očitno z zanimanjem.

Zdravniku je kmalu zadostovalo, da se je prepričal o Brozgi »pridnosti« in prekinil ga je:

»Dovolj!«

Brozga se je počasi okrenil in se oprijemajoč klopi zopet napotil v klop.

»Pa pazite na nogo... mirovati treba, dobro hrano, da se pozdravite,« je še nasvetoval dr. Koruznik za njim. Po tem je poklical par drugih še neklasifikovanih tovarišev.

v »Slovincu« (št. 163. z dne 21. t. m.): »Slomškarji smo bili seveda vsi odločno proti, da bi se vpeljala Widrova knjiga, ki je proizvod Učiteljske tiskarne.«

S takim produktom kompletne neumnosti se ni moglo prerokati. Naj torej Slomškarji svojo gonijo naprej in se ubijajo s starimi Abecedniki, kolikor jim drago! Kar je pametnih in resnih šolnikov in pedagogov, ti soglasno priznavajo vrline Widrove knjige in jo uvajajo v svoje šole. Temu dokaz so mnogobrojna poročila zlasti s Štajerskega, kjer bo kmalu uvedena Widrova knjiga po vseh slovenskih šolah. Da imajo tamkaj mnogo veselja in zabave s traparijo kranjskih Abecednikov, je ob sebi umljivo. Nekaj zabave pa tudi mora biti v teh resnih in žalostnih časih!

Nepriistransko sodbo o vrednosti Widrovega »Mojega prvega berila« smo prejeli z »Mladike« v Ljubljani. Glasi se tako:

Na našem zavodu »Mladika« v Ljubljani je bilo uvedeno v šolskem l. 1913/14 Karla Widra »Moje prvo berilo«. Poučevala je po njem v I. razredu podpisana učiteljica Milica Prosenčeva, ki se je izjavila o tej knjigi sledeče:

1. Učenke so se učile čitanja z velikim veseljem in zanimanjem.

2. Z lahkoto so premagale zložke (dvo in tro soglasnike), tako da ni bilo niti čutiti, kdaj in kako so prešle preko teh največjih težkoč v čitanju.

3. Učenke so se naučile hitro in dobro čitati, kakor še nikdar prej. Že več kot en mesec prej so prišle do čitanja berila, kakor pa prejšnja leta.

4. Berila so otroškemu duhu skozinskoz primerna. Želeti bi bilo le nekaj več berilnih sestavkov za deklice, ki bi jih navajali k snažnosti, rednosti, varčnosti itd., kar je prva podlaga dobri gospodinj. Splošno se mora Widrovo »Moje prvo berilo« kar najtopleje priporočati.

Marija Wessnerjeva, Milica Prosenčeva
voditeljica učiteljica.

Petstoletnica zadnjega ustoličenja koroških vojvod v slovenskem jeziku in sedanje slov. učiteljstvo.

(Dalje.)

Turški časi so minuli, minila je nevarnost življenja in imetja, a večstoletna nezavednost je ostala na našem narodu trajna. Toda ne vedno. Napočilo je l. 1848. Takrat je vladal cesar Ferdinand Dobrotljivi. Vsi narodi so zahtevali od njega večjih pravic; ker jim jih cesar ni mogel dati, je odložil vlado. Tu na tej sliki vidite, kako polaga cesar Ferdinand Dobrotljivi roke na 18letnega svojega stričnika Franca Jožefa I. Takrat je imel cesar sam pravico s svojimi ministri izdajati zakone, ni bilo torej nobenih državnih poslancev in ljudstvo ni v zakonodajni sodelovalo. Leta 1860. je cesar Franc Jožef s svojim

»To je po priliki tako, kakor da bi rekli: »Slomškarji smo seveda vsi odločno proti, da bi se uvedel izpremenjeni položaj škofovih rdečih bukvic, ki so produkt Katoliške tiskarne!« Uredn.

»Zadostno bo, več ne rabim!« se je skromno tolažil Brozga, ko je bil zopet na svojem prostoru.

Zavznilo je in tudi klasifikacija je bila gotova. Komaj je zaprl dr. Koruznik za sabo vrata, se je v razredu vzdignil naravnost pekleniški trušč. Vsak je dajal iskrenega duška svojemu začudenju.

»Ti si pa od samega vraga!« so vzklikali po vrsti in se drenjali krog Brozge, ko si je obuval čevlje.

»Le sam pazi na nogo, Koruznik!« je zaklical Brozga, ko je zalučal copat proti stropu. Potem je stopil k še vedno užaljenemu Štrbonclju, da sta se pobotala, kar ni bilo težko. Samo eno karikaturu Driske mu je moral obljubiti in še tisto dopoldne mu jo je narisal.

Ko je naslednji teden dobil Brozga izpričevalo v roke, ga je malomarno pogledal; sami srednji redi kakor navadno. Toda ne! ... Tudi en odličen red je bil tam spodaj zapisan, bela vrana v Brozginih izpričevalih. In ta odličen red je bil (čujte in strmite, ljudje božji) iz — higijene. Dolgo ni mogel verjeti samemu sebi, vpetič, vdesetič je moral pogledati, je li res njegovo izpričevalo, preden je bil prepričan nad tem najlepšim koncem svoje komedije.

Bog mu daj dobro, kjerkoli ga nosi zdaj zelena zemlja!

oktobrskim diplomom podelil Avstriji ustavo, t. j. podelil je vsem narodom pravico, naj tudi oni sodelujejo pri sklepanju zakonov s svojimi odposlanci.

Kaj mislite, ali bi smeli cesarja slovensko nagovoriti? Da, saj je on leta 1867. potrdil zakon o ravnopravnosti vseh jezikov, on bi se tudi potrudil vam slovensko odgovoriti. Istotako bi smeli cesarju pisati v slovenskem jeziku, in sicer na njegovo pisarno. Ravnatelj te pisarne odpre in pregleda vsako pismo ter izroči cesarju le tista pisma, ki ustrezajo dostojni obliki in drugim predpisom ter so vredna cesarjeve naklonjenosti.

Nekoč me je bila naprosila neka ženska oseba, naj ji spišem na cesarja neko pošnjo, in sicer v nemškem jeziku, ker bi slovenska prošnja morebiti ne bila uslišana. Dokazoval sem ji, da bo slovenska prošnja ravnotako uslišana, samo, če so zato dani pravi pogoji, ona pa je vztrajala ter rekla, naj ji prošnjo le spišem po nemško, da si ne bo pozneje domišljala, da je bila zaradi slovenskega jezika zavrnjena. Toda njena nemška prošnja je bila vseeno zavrnjena, kar nam naj služi v dokaz, da v Avstriji ni jezik merodajen, temveč razlogi prošnje.

Ali naj torej povsod rabimo svoj slovenski jezik?

Da, vsepovsod, od najsiromašnejše kočice do cesarjevega prestola. Naj ne bo v državi tako visokega gospoda, pred katerim bi se sramovali govoriti ali pisati v svojem materinem jeziku. Bog je naše večno veličanstvo, kadar molimo, govorimo z njim v slovenskem jeziku, zakaj bi s svojim cesarjem in kraljem, ki je umrlo joče veličanstvo, ne govorili v svojem jeziku?

Tu imam pismo, ki je došlo včeraj z Nemškega na pošto nabiralnico v Dobje. Glasi se: »An Freulajn Fr. P., Ablage Dobje, post Muntprajz, Štajermark, Esterajh.« Ta spakedrana nemščina toži pisatelja, našega ožjega rojaka, bivajočega sedaj na Nemškem, da se on v tujini ne zaveda niti svoje slovenske narodnosti niti zgodovinske niti sedanje zakonite ravnopravnosti slovenskega jezika. On bi smel v tujini mesto »Estrajh« zapisati po slovensko Avstrija, katera beseda je v vseh jezikih razumljiva. Ko je dospelo pismo v Avstrijo, pogleda pošta deželno »Štajersko«, katera beseda je istotako v vseh jezikih razumljiva, na Štajerskem čitajo »pošta Planina« namesto spakedranke »Muntprajz« in jo razumejo; zakaj v smislu danes večkrat imenovanega državnega osnovnega zakona mora pošta uprava na vlakih, ki vozijo na Slovensko, nastavljeni slovenščine zmožne poštne uradnike, in če bi vsi naši v tujini živeči rojaki tako nezavedno ravnali, bi s tem ustvarili trditve, da ne treba tam Slovencev nastavljeni, saj pišejo Slovenci svoja pisma po nemško. In tako nezavedno naravnost protinarodno ravna tudi večina tukajšnjih rojakov, ki žive v neposredni naši bližini v področju slovenske govorice, n. pr. v Mariboru, Celju, Zidanem Mostu, Trbovljah itd. V Dobje dohaja vsak dan povprečno do 20 pism z nemškimi naslovi s slovenskimi pa manjšina. Glejte, to je dokaz, da nas ni svoj čas niti rojstna hiša niti šola vzgojila za zavedne Slovence, da sami svojega jezika i svojih pravic niti ne spoštujemo niti ne izvršujemo; zato zaslužimo od Nemcev zaničevanje; zakaj kdor se sam ne spoštuje, je podlaga tujčevi peti. Zahtevamo torej od svojcev v tujini, naj nam pišejo na pismih izključno slovenske naslove.

Jaz n. pr. pišem v imenu posojilnice pisma na Nemško, oziroma v svojem imenu v Ameriko ter dobivam od tam pisma s popolnoma slovenskimi naslovi. Tam je merodajno le ime Evropa, oziroma Amerika, v Evropi pa Avstrija, ti slovenski izrazi so razumljivi v vseh jezikih.

Uprav včeraj je došlo v Dobje pismo od okrajnega glavarstva z naslovom »An das Gemeindeamt Dobje«. Ta naslov nam dokazuje, 1. da se občinsko predstojništvo v Dobju ne zaveda, da so vse deželne in državne oblasti v smislu državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867 dolžne občini in državljanom dopisovati v njihovem materinem jeziku, če to zahtevajo, 2. da občinsko predstojništvo doslej nemških dopisov teh uradov še ni zavračalo, 3. da je torej doslej pomagalo političnim oblastem slovenski jezik in naše pravice prezirati, 4. da se ne zaveda nasproti svojemu narodu niti svojih pravic, niti svojih dolžnosti, a kakor okolnosti kažejo, se bodo pod novim županom odpravile v naši občini vse te velikanske napake. V Dobju tiči torej še mnogo protinarnodnega zla, ki ga pa niste vi zakrivali, saj vas ni doslej nihče poučil niti o državljanskih niti o jezikovnih pravicah naših, zato si štejemo v svojo sveto dolžnost, vam vse to pojasniti ter vaše otroke tako poučiti in vzgojevati, da se bodo zavedali svojih državljanskih pravic in da so sinovi in hčere slovenskega naroda.

Marsikdo vas bo morebiti razmišljal, kako je vendar to, da nam deželni in dr-

žavni uradi v enomer nemško dopisujejo? Zakaj nam sami od sebe ne začnejo dopisovati v slovenskem jeziku? Saj jih veže dolžnost to storiti, ker imamo državni osnovni zakon iz leta 1867! Ali torej oni s svojimi usiljivimi nemškimi dopisi zakon kršijo?

Odgovorim vam: Ne, oni nam sami od sebe niso dolžni začeti dopisovati v slovenskem jeziku! Oni ne kršijo zakona!

Člen XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra leta 1867. namreč tudi pravi: »Vsak narod ima nedotakljivo pravico svojo narodnost in svoj jezik čuvati in gojiti.« To se vendar jasno reče, da si moraš ti sam čuvati in gojiti svojo narodnost in svoj slovenski jezik, niso ti ga dolžni čuvati in gojiti oni sami od sebe. Zakaj pa jim ne vrneš nemških dopisov? Od tistega trenutka, ko njihovega nemškega dopisa niti odprl nisi, temveč si jim na zadnjo stran koverta napisal s svojim podpisom: »Ne sprejemem, prosim, pošljite mi v smislu zakona dopis v slovenskem jeziku!« so ti v smislu zgornjih določb dolžni dopisovati v slovenskem jeziku. Šele potem so kršili zakon, če ti na tvojo zahtevo počejo ustreči, takrat pa imamo moč, jih najprej siliti s tem, da vsak njihov dopis neodprt z zgornjo opombo vrnemo, a oni ti ne smejo zaradi tega ničesar storiti in če ti vendar store, kar ne morem verjeti, tedaj se pritoži na naslednje višje mesto in zmagal boš, saj je državni osnovni zakon z dne 21. decembra 1867 tvoj močnejši varuh in zaščitnik.

Prišedši v Dobje, sem dobil od glavarstva Brežiškega neko nemško naslovljeno pismo. Na zadnjo stran koverta sem napisal s svojim podpisom: »Ne sprejemem, nazaj! Kot državljan slovenske narodnosti zahtevam, da se mi naj od tam dopošljejo v smislu določb člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. vedno vsi dopisi, uštevši tudi naslove zunaj na kovertih, v slovenskem jeziku!« Ustregli so mi brez obotavljanja, dobil sem na to slovenski dopis, bil je to nek plačilni nalog. Istotako sem bil, prišedši v Dobje, spisal na pošto in brzojavno ravnateljstvo v Gradec v slovenskem jeziku prošnjo, oziroma izjavo, da prevzamem po svojem predniku oskrbovanje poštne nabiralnice, nadalje sem pozneje s slovenskimi vlogami v Gradcu zahteval za pošto nabiralnico slovenske tiskovine, tem načinom sem odpravil vse samonemške tiskovine ter sem povrh s slovensko prošnjo dosegel, da so mi nagrado povišali, istotako sem s sodelovanjem krajnega šolskega sveta odpravil dvojezični šolski pečat ter ga nadomestil s samoslovenskim, a me zato nihče ne bo na odgovor klical, zakaj vsakdo ve, da je to moja zakonita nedotakljiva državljanska pravica. Ravno tako je moja državljanska pravica to, da vam danes tu razlagam zgodovinske in zakonite pravice slovenskega jezika; zakaj člen XIII. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra leta 1867. pravi, da pristojna vsakomur pravica, svoje mnenje znotraj zakonitih mej, prosto izraziti. Da, smatram to tudi za svojo učiteljsko dolžnost, ker živim in delujem med vami.

Obenem moram danes očitno priznati, da so nam oblasti glede rabe našega jezika pravične, če smo mu mi pravični, t. j. dajmo najprej mi slovenskemu jeziku njegove pravice, potem nam jih bodo priznavali in dali tudi državni in deželni uradi.

Dragi mi rojaki Dobjani! Letos mine 500 let, odkar je bil zadnjokrat koroški vojvoda ustoličen v slovenskem jeziku, mine pa tudi 47 let, odkar imamo državni osnovni zakon, ki daje našemu jeziku vse tiste pravice, kakor jih uživa nemški jezik. Ne moremo lepše osloviti te 500letnice, kakor če zahtevamo, a) naj nam

Razširjena po vsem svetu, rpl narodnih vseh jezikov in dežel je že 23 let Kathreinerjeva Knelpova sladna kava.

Millioni rodbin po Kathreinerjevo kot vzdrževalno pijačo za zdravje in malico.

Kaj bi li moglo bolje pričati za dobro kakovost, fin okus in cenost tega najboljšega kavnega nadomestila in dodatka?

naši svojci iz bližnjih krajev in iz tujine pišejo pisma s slovenskimi naslovi, b) naj nam vsi deželni in državni uradi dopisujejo, uštevši tudi naslove zunaj na koverti, v slovenskem jeziku. Mi plačujemo deželi in državi zvesto svoj davek, dajemo državi svoje sinove v vojake, država pa mora dati nam, kar nam je po zakonu dolžna dati.

Na oslavo zgodovinskih pravic našega jezika in za uveljavljanje sedanjih naših zakonitih jezikovnih pravic v Dobju vas povabim, da zakličete z menoj: Živel slovenski narod! Živele zakonite pravice našega jezika!

Temu pozivu so se odzvali pričujoči s klicem »Živio«!

Po tem govoru se je otvorila šolska razstava pismenih izdelkov, (zvezki: tri vrste jezikovnih, računanka, slovenska in nemška pisanka, pesmarica, zvezek za note, vsakdanji šolski zvezek) risanja in ženskih ročnih del uč. IV. razreda. Ena stena je bila polna risb, nanizanih za vsakega učenca in učenko posebej na skoro 4 m visoki leskovi palici, ostale 3 stene in ves hodnik je bil okrašen s slikami (učili), lipovimi vejicami in zastavami, nad glavnimi vratni pa se je nahajal transparent iz velike trobojnice in lipovih vej, ki je vabil ljubko na shod in na razstavo. Razstava je iznenadila vsakega obiskovalca, lepi izdelki ženskih ročnih del, trud razredne učiteljice Anuše Bitenčeve, potem lična pisava v zvezkih, zlasti pa so risbe zbujaile občudovanje in celo dvome, če je mogoče učencem tako lično samostojno z barvami in čopičem risati, na kar se jim je od nadzorujoče osebe način pouka pojasnil. Razstavo je obiskalo 380 odraslih ter krog 300 otrok. Razstava je dosegla svoj namen. Po eni strani je nudila odraslim upogled v notranje delo šole, po drugi pa je izpodbudila učence nižjih treh razredov k posnemanju, a učence IV. razreda je nagradila z zavestjo javnega priznavanja.

V sredo tega veselega razpoloženja je nenadoma zaplapolala s šolskega poslopja in cerkvenega zvonika zastava žalostinka, naznanjujoča pretresujočo vest, da je zaradi groznega napada za vedno preminil zaščitnik pravice vseh narodov, prestolonaslednik Franc Ferdinand.

(Dalje.)

Prošnja.

»Popotnikov« naslovi se nanovo urede. Kdor želi kake izpremembe, naj blagovoli sporočiti do 31. t. m. upravništvu v Kranju.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Na glavni zbor Zveze slovenskega učiteljstva, ki se vrši te dni v Levovu, se je odpravil predsednik Zaveze, tov. L. Jelenc, da zastopa našo Zavezo in referira o stanju regulacij plač učiteljstva avstrijskih jugoslovanskih pokrajin.

Štajersko.

Ptujsko učit. društvo je zborovalo v nedeljo, dne 5. julija t. l., v okol. šoli v Ptuj. Tovariš predsednik Zaveze, tov. L. Jelenc, da zastopa našo Zavezo in referira o stanju regulacij plač učiteljstva avstrijskih jugoslovanskih pokrajin.

Že pred zborovanjem je šla delegacija, sestoječa iz gospoda predsednika, ene tovarišice in dveh tovarišev, k vodji c. kr. okr. glavarstva, ter mu izrazila v imenu Ptujskega učit. društva svoje sožalje.

Nadalje prečita tov. predsednik došle dopise. Za delegate k Zavezinemu zborovanju, ki se vrši meseca septembra v Pulju, se izvolijo tovariši Ogorelec, Lešnik Janko in Selišnik, za namestnika tovariša Kajnih in Klemenčič.

Nadalje omenja tov. predsednik, da odpade predavanje tov. Rajšpa, ker predava pri učit. društvu v Ljutomeru.

K naslednji točki dnevnega reda »Konferenčna vprašanja« se oglasi tov. Selišnik in poda kratek načrt svojega referata: »Vodilne misli današnjih reformatornih težnj na polju vzgoje in pouka«. Nato prečita tov. Karbaš svoje teze istega referata. Našetejze vse moderne pedagoške reforme. Te so: delovna šola, samovlada v šoli, državljanska vzgoja, koncentracija pouka okrog domoznanstva, skautski pokret, umetniška vzgoja, eksperimentalna pedagogika, moralni pouk in državno narodno enotna šola. Določijo v kratkem bistvo teh reform in omenja, da se vse stikajo v stremiljenju, razviti v otroku nahajajoče se zmognosti do kolikor mogoče visoke stopnje in mu privzgojiti trdno voljo, uporabljati svoje zmognosti državi v korist.

Te reforme hočejo vzgojiti trezen, delaven, inteligenten in domoljuben rod.

Glede metodičnega postopanja se strinjajo vse te reforme v zahtevi, zbujači samodelavnosti in samostojnosti otroka.

O temi: »Stvarna, objektivna ocena novih Začetnic od Krulca in Widra. — Kateri izmed obeh Začetnic naj bi se z ozirom na današnje šolske in učne razmere uvedle na tuokrajnih ljudskih šolah?« predava tovarišica Milčinska.

Ona poroča o metodi, berilih in zunanjih oblikah obeh Začetnic. Tovarišica Milčinska je proučila razna metodična dela (najboljše nemško delo je »Rude, Methodik des Gesamtunterrichtes«) in nam podala jasno sliko o raznih metodah. Seznanila nas je z vrlinami in hibami obeh Začetnic in priporočila uvedbo Widrove Začetnice, ki je za naše razmere bolj primerna in je sestavljena večinoma po najnovejših nazorih in zahtevah.

Prihodnje zborovanje se vrši po počitnicah; na vrsto pride četrtak.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zboruje v nedeljo, dne 2. avgusta t. l., ob pol 11. uri dopoldne v šoli v Rajhenburgu. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Gmotno vprašanje. 4. Pobiranje udnine za Slov. šolsko Matico. 5. Slučajnosti.

Odbor.

Istra.

Slovensko učiteljsko društvo za Istro je imelo dne 9. julija izredni občni zbor v Ricmanjih v šolskem poslopju. Udeležba je bila — žal — jako pičla vzlic lepemu vremenu; udeležilo se ga je namreč samo 19 tovarišev in tovarišic, tako da smo bili za napovedano uro komaj, komaj sklepni. Pogrešali smo posebno Brkine, baš zaradi katerih smo določili za zborovanje vas Ricmanje v nemalo nezadovoljnost tovarišev na Koprščin. Stanovska zavezanost, kje si?! — Sedaj pa — ad rem! Otvorivši predsednik zborovanje, se je spominjal v kratkih, iskrenih besedah zločinskega atentata v Sarajevu, čigar žrtvi sta postala prestolonaslednik nadvojvoda Fran Ferdinand in njegova soproga vojvodinja Zofija Hohenberška, omenil sožalje, izrečeno na pristojnem mestu sivolasemu našemu vladarju, povabil navzoče, da so zaklicali pokojnikom trikratni: Slava! — nakar je prekinil zborovanje za pet minut v znak sožalja.

Nato je prečitala tovarišica Gabr. Mikuluževa svoj referat: Pravne razmere učiteljic v Istri. Po daljši debati se je sprejela sledeča resolucija: Učiteljice, zbrane na izrednem občnem zboru »Slov. učit. društva za Istro« dne 9. julija 1914 v Ricmanjih, zahtevajo 1. zenačenje plač učiteljic z onimi učitelji; 2. odpravo celibata; 3. hitrejšo časovno napredovanje. Društveni odbor naj apelira na druga učiteljska društva v Istri, da tudi ona zahtevajo enako. — Poročevalec tov. Gr. Leonardis prebere nato izpreminjevalni načrt deželnege zakona od 30. marca 1870, šte. 20, o ustanovitvi in vzdrževanju šol, ki se z malenkostnimi izpremembami sprejme v celoti in soglasno sklone odposlati ga deželnemu odboru s prošnjo, da ga predloži deželnemu zboru v razpravo.

Pri »Slučajnostih« se sprejme predlog, naj se društveni odbor obrne na paroplovno družbo »Istria-Trieste« s prošnjo, naj se prizna tudi našemu učiteljstvu na njenih parobrodih ista ugodnost, ki jo že uživa laško učiteljstvo, namreč: vožnja v I. razredu proti plačilu drugega.

Z ozirom na dopis Zaveze od 1. junija t. l., šte. 589, se sklone, da se glede pristopa »Narodne Prosvjete« k Zavezi, ravno tako glede pripravljalega odbora za Zavezino skupščino v Pulju počaka do 18. julija, ko zboruje »Narod. Prosvjeta« v Trstu, kjer se bodeta ti vprašanji dokončno rešili v sporazumu z odposlanci našega društva.

Glede referenta pri zborovanju Zaveze v Pulju, ki ima poročati o došedanjem delovanju za izboljšanje gmotnega stanja istrskega učiteljstva, se sklone, da se poslanec tov. Jos. Valentič obrne do deželnegega odbornika Iv. Zuecona za potrebne podatke, ki jih potem izroči društvenemu odboru, ki nato izbere poročevalca iz srede delegatov.

Na predsednikovo vprašanje, kako stališče naj zavzamejo delegati v zadevi deželne učiteljske organizacije, ki se ima osnovati, se sklone, naj se delegati izrečejo v smislu znanih izvajanj goriškega tovariša Alojzija Urbančiča v »U. T.«

Slednjič se sprejme predlog, naj se prihodnji občni zbor vrši v Trstu, nakar zaključijo predsednik zborovanje.

Srednješolske vesti.

† Uniformiranje dalmatinskih srednješolcev. S šolskim l. 1914/1915 se uvede v dalmatinskih srednjih šolah prisilno

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagopolite obrniti na tordko

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

obstoji od leta 1883.

Vzorci poštnine prosto!

Izredno nizke cene!

uniformiranje. Učenci prvih štirih razredov morajo biti že septembra uniformirani, učenci višjih razredov si morajo nabaviti uniforme do konca letošnjega leta. Revnejši učenci dobijo za uniforme državno podporo.

† Sprejemni izpiti na goriških srednjih šolah. Za I. razred se je oglasilo na slov. gimnaziji 142 dečkov. Sprejetih je bilo 136, dva nista prišla k izpitu. — Na realki se je oglasilo 26 dečkov, sprejetih je bilo 24. Na c. kr. moškem učiteljskem je bilo sprejeto zadostno število, t. j. 40 dijakov za I. tečaj. Na ženskem učiteljskem se je oglasilo 54 slovenskih deklet, sprejetih je bilo 40. Na italijanskem oddelku je bilo sprejeto enako število kandidatinj. Na c. kr. realni gimnaziji z nemškim učnim jezikom se je prijavilo 40 učencev; 3 so pri izpitu padli, drugi so bili sprejeti. Na c. kr. realni gimnaziji z laškim učnim jezikom se je oglasilo okrog 100 dijakov, po večini iz Furlanije.

Kranjske vesti.

—r— Župnik Fran Škerjanc. Po mučni dolgotrajni bolezni je zatisnil dne 20. t. m. trudne oči upokojeni župnik — Fran Škerjanc. Rojen je bil v Ljubljani 26. februarja l. 1843, dovršil vse študije v Ljubljani in bil posvečen v duhovnika septembra l. 1867. Služboval je v krški Istri v poreški škofiji, zadnje mesto je bilo v Bačvi pri Vižjanu. L. 1908 je stopil v pokoj in ga je prišel uživati v svoje rojstno mesto v Ljubljano, kjer si je v prijazni Koleziji kupil lično hišico s vrtom. Toda ni mu bilo usojeno preživeti zadnjih dni svojega življenja v miru, zakaj gotovi ljudje niso bili zadovoljni z njegovim odkritim in postenim značajem in z nazori, ki se niso ujemali z Jegličevimi; šli so ga tožiti in za vse neutemeljene pritožbe dovezni Jeglič mu je l. 1911 »kot nevednemu duhovniku« vzel mašo in mu prepovedal vsako cerkveno opravilo. »Nevaren« pa je postal Škerjanc zato, ker ni odpravil nesrečne politike naših klerikalcev. Ta odlok ga je bolel in pospešil njegovo smrt. Od tistega časa je začel telesno hirati; a le telesno, ker njegov duh je ostal krepak do zadnjega diha. Skoraj dve leti je bil priklenjen na svojo sobo. Lansko leto avgusta meseca je napravil oporoko in kot zvesti sin svojega naroda je postavil za glavno dednjo svojega imetja Družbo sv. Cirila in Metoda. Tako je postal prvi duhovnik, ki je volil svoje imetje Družbi sv. Cirila in Metoda. Lepše ni mogel dokumentirati svojega lepega značaja in blagega mišljenja. S pridnim in neumornim delom in štedenjem si je iz svojih malih zaslužkov — saj je znano, kaki siromaki so istrski duhovniki — pridobil toliko, da bo družba srečna s tem volilom. — Fran Škerjanc je bil blaga duša, izboren in inteligenten mož, ki se je zanimal za vse panoge človeškega znanja. Posebno veselje pa je gojil do mornarstva in veselje ga je bilo poslušati, koliko je znal v tej stroki. Naša narodna društva, posebno Sokol II., ki mu je volil tudi 100 K, bodo pogrešali zvestega člana. Ko je bil še zdrav, se je jako rad udeleževal vsake narodne veselice! Zanimal se je tudi za borbe in delovanje naprednega učiteljstva, ki ga je zaradi značajnosti in neupogljivosti cenil. Bodi mu blag spomin!

—r— Ljubljanski Jeglič, mož kristalnega značaja, je sedaj zopet predmet ljubljanskega dnevnega časopisa. To mu očita, kako doma s pailco in vrvjo vzgaja svojega sina, on pa se izgovarja, da vzgaja svojo deco po katoliških načelih! Mi se v njegove domače zadeve nečemo mešati, ker nas to nič ne briga. Povedati hočemo samo, da so tudi Slomškariji že sili Jegliča in njegove teroristične komande, zato snujejo za Ljubljansko okolico posebno podružnico Slomškove Zveze, da se izmuznejo izpod Jegličeve pete in da pride ubogi Jernej Ravnikar do — šarže! — Vemo tudi, da so zmerni ljubljanski klerikalci vsiljivega in nadležnega Jegliča siti do grla. (Besedo hoče imeti celo pri nastavljanju osovja v »Katoliški Tiskarini«.) Ba je temu in temu Slomškariju kar pred nosom preprečili podporo (v pisarni deželnegega odbornišča dr. Zajca). Itd. Dičnata korenina ni res za nikamor drugam, nego da šari na čelu Slomškove Zveze. Tako ga je prevzela strast, da niti ne sluti, kako se mu dolbejo tla pod nogami, ka-

kor teledi ob svojem času, kakor je dolg in širok. Tedaj se obrne proti njemu splošno zaničevanje, zakaj nič drugega ne zasluži hudoben človek, ki je v prvi vrsti kriv, da ni dobilo ljubljansko učiteljstvo 6000 K podpore, ki mu jo je hotel nakloniti mestni svet! Ako treba — to trditev dokazemo! Sramota, da takega človeka učiteljski sploh trpe v svoji sredi! Stran z njim!

—r— Kranjska specialiteta na polju šolskega nadzorstva. Ali se je že kje zgodilo, da izdaja oče-nadzornik svoji hčeri učiteljici, ki je po zakonu še nadzorovati ne sme, pohvalni dekret? Kdor hoče o tem kaj več zvedeti, naj povpraša Antona Maierja, c. kr. okr. šolskega nadzornika v Ljubljani. Morda pa je tudi c. kr. deželniemu šolskemu svetu kaj znano o tem!

—r— Zahvala. Podpisana naznanjam, da sem po smrti svojega moža Andreja Kmetu od g. blagajničarja »Društva upokojenega učiteljstva« takoj prejela vso vsoto, v naših pravihlih zajamčeno. Za to pogrebno podporo se lepo zahvaljujem in vsem upokojenecem in upokojenkam, ki se niso člani, prav toplo priporočam pristop. — V Ljubljani, dne 17. julija 1914. — Terezija Kmetova.

Štajerske vesti.

—š— K poglavju sanacije Zavezinih listov. Tovariš Krotky iz Poljčan je nabral tekom enega tedna osem novih »Popotnikovih« naročnikov. Vsa čast zavednemu tovarišu! — Če bi imel več tako poštvalnih posnemovalcev, bi kmalu izginila tožba o slabem gmotnem stanju Zavezinih listov z dnevnega reda naših zborovanj.

Goriške vesti.

—g— Na c. kr. moškem učiteljskem v Gorici so se pričeli ustni zrelostni izpiti pod predsedstvom c. kr. šolskega svetnika prof. Fr. Ploha dne 5. t. m. ter izvršili dne 9. t. m. Delajo je maturo 27 četrtoletnikov in 1 privatist. Prebili so izpite z dobrim uspehom nastopni abiturienti: Andrejč Fran, Bregant Viljem, Culot Ivan, Cuk Anton, Droč Ivan, Dujec Miroslav, Faganeli Fran, Gravnar Bogomil, Kenda Milan, Košuta Dominik, Kramar Fran, Kuret Emil, Legiša Rafael, Lenardič Mihael, Podgornik Ciril, Podgornik Engelbert, Sancin Fran, Semolič Milan, Vendermin Andrej.

—g— S Krasa. Mnogi učitelji so vložili prošnjo na okrajni šolski svet v Sezani za draginjsko doklado. Okrajni šolski svet je dovolil na svoji zadnji seji 2000 K, ki naj se razdele med učitelje po potrebi. — Voditelj komenske šole je stavil nujni predlog, naj si izposodi okrajni šolski svet 100.000 K za zgradbo vseh potrebnih šol. Gospodje na okrajnem šolskem svetu pa so ta predlog odklonili.

—g— V izpodbudo je daroval nemovan dobrotnik 500 K za »Narodno šolo« na Blancah. Šola se razširi še letos v tri razrednico in so že vse predpriprave dovršene. Treba pa je denarja za zidarske stroške, ki znašajo okoli 15.000 K. Čez 4000 K je že nabranih, ostalo pa morajo zbrati zavedni Slovenci. Goričani, na delo za Narodno šolo na Blancah!

Tržaške vesti.

—t— Šole CMD v Trstu. Iz tiskanega poročila posnemamo sledeče važnejše podatke. Deška šola pri Sv. Jakobu je bila brazredna, a poučevalo se je v 17 razredih. Prvi razred je imel 5 oddelkov, 3 pri Sv. Jakobu, 2 na Acquedottu, II., III. in IV. razred po 3 oddelke, 2 pri Sv. Jakobu, 1 na Acquedottu, V. razred 2 oddelka (Sv. Jakob, Acquedotto), VI. razred je bil samo eden, pri Sv. Jakobu. Poučevalo je 15 državnih, 5 od Družbe nameščenih ter 5, oziroma 6 pomožnih moči. Ob začetku šolskega leta je bilo sprejetih 930 otrok (na Acquedottu 331), na koncu leta pa jih je bilo 863 (na Acquedottu 314). Po narodnosti je bilo ob koncu leta 850 Slovencev, 11 Hrvatov in 2 Čeha. Domovinsko pravico v Trstu jih je imelo 433, drugje na Primorskem 243, v drugih avstroogrskih

deželah pa 187. Zrelih za višji razred jih je bilo 731, nezrelih 117, neizprašanih 15. Da je 84,7 % zrelih za višji razred, je gotovo zelo razveseljivo dejstvo, na katerega je šola lahko ponosna. — Dekliška šola pri Sv. Jakobu je imela 6 razredov z 12 oddelki. Poučevali ste 2 državni, 10 po družbi nameščenih in 5 pomožnih učnih moči. Deklic se je vpisalo ob začetku leta 630, a ob koncu leta jih je bilo 582, 578 slovenske in 4 hrvatske narodnosti. Zrelih za višji razred jih je bilo 462 (80 %), nezrelih 99, neizprašanih 21. — Dekliška šola na Acquedottu je bila 7-razredna. Prvi razred je imel dva oddelka. Poučevali so 3 državne, 5 po Družbi nameščenih in 3 pomožne učiteljske moči. Vpisalo se je v začetku šolskega leta 567 deklic, na koncu leta jih je bilo 540, med temi 532 slovenske, 7 hrvatske in 1 češke narodnosti. 436 jih je zrelih za višji razred (80,7 %), 83 nezrelih in 21 neizprašanih. — Skupna števila: Na vseh treh šolah je vstopilo v 37 razredov ob začetku šolskega leta 2136 (1913. l. je bilo sprejetih 2057) otrok. Na koncu letošnjega šolskega leta pa jih je bilo 1985. Ker jih je bilo na koncu lanskega šolskega leta 1722, je potemtakem narastlo število otrok za 253. Po narodnosti je bilo od teh 1985 otrok slovenske narodnosti 1960, hrvatske 22, češke 3. — Domovinsko pravico v Trstu jih je imelo 1117, drugje na Primorskem 495, v drugih avstro-ogrskih deželah pa 373. 1629, torej 82 %, jih je zrelih za višji razred, kar je gotovo prav lep uspeh, 229 nezrelih, 57 pa neizprašanih. — Vpisovanje za prihodnje šolsko leto se bo vršilo 12., 13. in 14. septembra od 9. do 11. dopoldne pri Sv. Jakobu in dekliški šoli na Acquedottu, na deških vzporednicah na Acquedottu pa 12. in 14. septembra od 2. do 4. popoldne.

— Poročil se je 18. t. m. tov. Avg. Waschte, c. kr. učitelj v Trstu, s tovarišico Ilko Burgerjevo, učiteljico na C. M. šoli v Trstu. Obilo sreče!

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Orgle, harmonije
piana in pianina

dobavi c. kr. dvorni dobavitelj

Jan Tuček

Kutna Hora, Češko.

Pošilja cenike brezplačno
in franko.

Snažno se oblači vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice.

Marije Jirsově

učiteljeve soproge v Novém Hradku p. Met. 95
(em. dobaviteljica dež. osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 m dolgih odrezkov cefira kanafasa, flanele, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K, franko, tudi polovica zavoja za 9, oziroma 10 K. Blago je stalnobarvno in močne kakovosti. Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“, r. z. z o. j. v Ljubljani.

Čekovni račun, št. 66312.

Zadružnik našega denarnega zavoda postane lahko vsak, kogar sprejme načelstvo. Delež 50 K, se mora takoj polno vplačati. Posebno se priporočajo ti deleži kot osnovne glavniče učiteljskih društev. Deležne vloge se obrestujejo po 5%.

Vstopnine se enkrat za vselej plača 2 K.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, ako tudi ni zadružnik. Obrestna mera je 5%. Obrestovanje se pričenja dvakrat na mesec in sicer: 1. in 16. dne vsakega meseca.

Posojila se dajo le zadružnikom na osebni kredit po jako ugodnih pogojih. Posojila dovoljuje načelstvo. Načelstvene seje so vsako 2. in 4. delavno soboto v mesecu. Zadruga plačuje na željo za svoje dolžnike premije ter tudi posreduje pri zavarovanju.

Vrača se po spodaj navedenih načinih. Vsakdo si lahko izbere način vračila po svoji osebni potrebi in po svoji plačilni zmožnosti.

Vsakih 100 K posojila se vrača po načinu:

mesecni rok	12 in sicer	11	9 K — h.	12.	4 K 73 h
A	18	17	6	—	18. 3. 56.
B	24	23	4	50	24. 4. —
C	30	29	3	—	30. — 66.
D	36	35	2	50	36. 1. 81.
E	42	41	2	—	42. — 70.
F	48	47	1	75	48. 1. 42.
G	54	53	1	50	54. 1. 26.

Informacije pošilja zadruga vsakomur franco, kdor vpošlje 20 h v pisemskih znakah. Na prošnje brez vpošiljave navedenih znamk se ne odgovarja.

Dopise je naslovljati edino na zadrugo, ne na posamezne člane načelstva. Zadrugi lokal je v Ljubljani, Francišanska ulica 6.

Uradne ure za stranke so izjemni praznikov vsak četrtek od 1/2. do 1/2.3. ure popoldne in vsako soboto od 6. do 7. ure zvečer.

Knjigoveznica Anton Janežič Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča slav. šolskim
vodstvom in gg. učiteljem
za izvrševanje vseh v knji-
goveško stroko spadajočih
del.

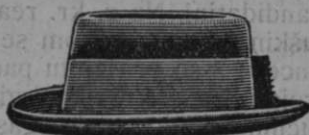
Pri večjih naročilih 10% popusta.

Prva gorenjska razpošiljalnica

IVAN SAVNIK

Kranj

172

razpošilja na vse strani sveta naj-
modernejšo in najtrpežnejšo klobu-
ke v vseh cenah in oblikah od
kron 3.— dalje.

Cevlje za dame in gospode prvo-
vrstne kakovosti
prodaja pod kon-
kurenčno ceno.

Za neugajajoče se vrne denar.

Meseca avgusta izide
bogato ilustriran cenik.

Anton Krušič,

krojaški mojster in trgovec
v Gorici

Tržaška ulica št. 16

v lastni hiši

in Tekališče Fran Jožefa št. 39.

Moja delavnica se nahaja v
bližini slov. kmetiške šole.

Opozarja se gg. odje-
malce, da je došla rav-
nokat velika množina
raznovrstnega blaga naj-
različnejših kakovosti iz
avstrijskih in angleških
tovaren

za vsak stan.

Posebno se priporočam
cenjenim gg. učiteljem v
mestu in na deželi.

Ali ste že pridobili našemu listu novega
naročnika?

Velečenj. učiteljstvo opozarjamo na zbirko pesmi,
ki so izšle v „Učiteljski tiskarni“. To je lepa Engelbert
Ganglova knjiga

„Moje obzorje“,

ki se dobiva po vseh knjigarnah, kakor tudi v „Uči-
teljski tiskarni“. Cena lično vezani knjigi je 3 K. Po
pošti 20 h več.

Naj bi ne bilo učiteljice in ne učitelja, ki bi ne imel
v svoji knjižnici te lepe knjige.

Zaloga pohi-
štva in tapet-
niškega blaga

J. Pogačnik
mizarstvo.

Ljubljana, Ma-
rije Terezije c.
št. 11 (Kolizej)

Zaloga spalnih ter je-
dilnih sob v različnih
: najnovejših slogih. :

Zaloga otomanov, di-
: vanov, žimnic :
in otroških vozičkov.

Popolna spalna oprava za dve osebi K 350.—

zgotovljena iz tu- ali inozemskega oreha ali hrasta.

Ker je trpežni izdelek je posebno priporočljivo za one, kateri se mnogokrat selijo.

**Obstoječa: 2 dvovratni omari, 2 postelji, 2 nočni omarici,
en umivalnik z marmornasto ploščo in ogledalom.**

Zahtevajte najnovejši katalog, kateri obsega nad 300 mod. slik

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratniki in v to
stroko spadajoče blago dobite najceneje v specialni trgovini

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

Velika izbira!

Solidna postrežba!

Prvo splošno uradniško društvo

avstro-ogrske
monarhije

na Dunaju, I., Wipplingerstrasse 25.

je ena največjih in najstarejših zavarovalnic za življenje v monarhiji in
izvršuje zavarovanja za življenje in rente v vseh kombinacijah.

Za izboljšanje gospodarstvenega stanja, za preskrbljenost prihodnosti navezano je posebno
učiteljstvo na samopomoč potom zavarovanja življenja; ugodnosti, ki jih nudi v tem obziru
Uradniško društvo, pa tudi humanitarnemu delovanju namenjene uprave Uradniškega društva
kažejo učitelju, da mu je najboljša, če se oklene Uradniškega društva. Iz pravega spoznanja
teh ugodnosti pridružila so se

največja učiteljska društva

Avstro-ogrske Uradniškemu društvu.

Silno ugodni zavarovalni pogoji. Nizke premije. Izplačevanje nemudoma in brez odbitka.

Garancijsko premoženje leta 1913 86,8 milijonov kron

Stanje zavarovanj koncem leta 1913 223 milijonov kron

Izplačanih zavarovanj do konca leta 1913 128,5 milijonov kron

Pojasniti daje brezplačno in, ne da bi vprašalec prevzel kake obveznosti

Glavni zastop uradniškega društva

za Štajersko, Koroško in Kranjsko v Gradcu, RadetzkystraBe 10.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9

— Izprašani optik. —

Zalagatelj c. in kr. armade, vojne mornarice,
domobrancev i. t. d.

Očala in ščipalniki
natančno po zdrav-
niških predpisih.
Toplometri, baro-
metri, mikroskopi,
daljnogledi Busch,
Goetz, Zeiss i. t. d.

Fotografični
aparati itd.
Moderno ure-
jena delavnica
z električnim
obratom.

Ceniki
brezplačno.

Tovarniška zaloga priznana
najboljših švicarskih ur kakor
tudi zlatnine in srebrnine.

Zaloga raznega risalnega
orodja za dijakke, inžen-
irje, arhitekta itd.

Strogo solidna trdka!!
Ogromno število pohval-
nih pisem na razpolago.
Krasni ceniki na za-
htevo zastoj.

Cene solidne!
Postrežba točna!

**Gramofoni od K 20.— naprej,
plošče od K 1'50 naprej**

vedno v
zalogi.